

राज्यातील अल्पसंख्याक समुदायातील
विद्यार्थ्यांकरिता परदेशात पदव्युत्तर
पदवी व पी.एच.डी. अभ्यासक्रमासाठी
शिष्यवृत्ती योजना सन २०२४-२५ साठी
विद्यार्थ्यांची निवड करणेबाबत....

महाराष्ट्र शासन
अल्पसंख्याक विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक : अवि वि २०१९/प्र.क्र.२११ (भाग-१)/का.६
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२
दिनांक:- ७ मार्च, २०२५.

- वाचा:-** १. शासन निर्णय, अल्पसंख्याक विकास विभाग, क्रमांक: अवि वि २०१९/प्र.क्र.२११ का.६,
दि.२३.११.२०२३.
२. शासन निर्णय, अल्पसंख्याक विकास विभाग, क्रमांक: अवि वि २०२३/प्र.क्र.१००/का-६,
दि.१५.०५.२०२४.
३. शासन पुरकपत्र, अल्पसंख्याक विकास विभाग, क्रमांक : अवि वि २०१९/प्र.क्र.२११/का-६,
दि. २०.०६.२०२४.
४. शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक : सान्यावि-२०२४/प्र.क्र.७७/
बांधकामे, दि. २५.०७.२०२४.
५. शासन निर्णय, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक : इबीसी-२०१७/प्र.क्र.२८८/
शिक्षण-१, दि. २७.०६.२०१७.
६. शासन निर्णय सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य विभाग, क्रमांक : इबीसी-२०१६/प्र.क्र.४२६/
शिक्षण-१, दि. ३०.०६.२०१८.
७. शासन शुध्दीपत्रक, अल्पसंख्याक विकास विभाग, क्रमांक : अवि वि २०१९/प्र.क्र.२११/का.६,
दि.२०.०९.२०२४.
८. शासन निर्णय क्रमांक : अवि वि २०१९/प्र.क्र.२११/का.६, दिनांक ०४.१०.२०२४.

प्रस्तावना:-

अल्पसंख्याक समुदायातील विद्यार्थ्यांना आर्थिक परिस्थितीमुळे उच्च शिक्षणासाठी परदेशातील नामांकित विद्यापीठामध्ये प्रवेश घेता येत नाही. विद्यार्थ्यांची गुणवत्ता असूनही, त्यांच्या आर्थिक परिस्थितीमुळे उच्च शिक्षणापासून त्यांना वंचित रहावे लागते. अल्पसंख्याक समुदायातील मुलांना परदेशात शिक्षणाची संधी मिळावी व त्यांच्या गुणवत्तेला वाव मिळावा म्हणून शासनाकडून अल्पसंख्याक समुदायातील विद्यार्थ्यांना या विभागाच्या दि.२३.११.२०२३ चा शासन निर्णय व वेळोवेळी सुधारणा केलेल्या संदर्भाधीन शुध्दीपत्रकानुसार “परदेशी शिष्यवृत्ती योजना” सन २०२४-२५ पासून लागू केली आहे. त्यानुसार महाराष्ट्रातील अल्पसंख्याक समुदायातील विद्यार्थी पदव्युत्तर पदवी आणि डॉक्टरेट अभ्यासक्रमासाठी २०० क्यूएस वर्ल्ड रॅन्कींगच्या (QSWR) आतील परदेशातील शैक्षणिक संस्थेमध्ये प्रवेश घेतील, अशा एकूण ७५ विद्यार्थ्यांची योजनेंतर्गत निवड करण्यात येवून, त्यांना परदेश शिष्यवृत्ती मंजूर करण्यात येणार आहे. त्यानुसार सन २०२४-२५ या वर्षाकरिता परदेश शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत दि. ४.१०.२०२४ नुसार २४ पात्र विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात आली आहे. आता उर्वरीत पात्र विद्यार्थ्यांना परदेश शिष्यवृत्ती मंजूर करण्याची बाब शासनाच्या विचारधीन होती.

शासन निर्णय:-

महाराष्ट्र राज्यातील अल्पसंख्याक समुदायातील विद्यार्थ्यांकरीता परदेश शिष्यवृत्ती योजनेंतर्गत संदर्भीय दिनांक दि.२३.११.२०२३ च्या शासन निर्णयानुसार प्रधान सचिव, अल्पसंख्याक विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत करण्यात आलेल्या निवड समितीच्या शिफारशीनुसार व सदर शासन निर्णय तसेच वेळोवेळी सुधारणा केलेल्या संदर्भाधीन शुध्दीपत्रकातील अटी व शर्तीनुसार खालील परिशिष्ट - अ नुसार निवड केलेल्या २३ पदव्युत्तर पदवी चे विद्यार्थी व ०१ डॉक्टरेट अभ्यासक्रमाचा विद्यार्थी, अशा एकूण २४ विद्यार्थ्यांना सदर शिष्यवृत्ती मंजूर करण्यात येत आहे.

परिशिष्ट - अ

अ. क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	प्रवेश घेतलेल्या विद्यापीठाचे व देशाचे नाव	अभ्यासक्रमाचे नाव	विद्यापीठाची जागतिक क्रमवारी	अभ्यासक्रम कालावधी
१. विज्ञान, तंत्रज्ञान, अभियांत्रिक व गणित (पदव्युत्तर)					
१.	रिया संजय सुरवसे	University of Exeter__Exeter, United Kingdom	P.G. - MSE in Finance and Investment	१५३	१ -Year
२.	अभिषेक ज्ञानेश्वर शेंडे	The University of Sydney__Sydney, Australia	P.G. - Master of Professional Engineering (Accelerated) (Chemical and Biomolecular)	१९	२ - Year
३.	सय्यद अन्सार अली सय्यद सोफी अली	Johns Hopkins University__Baltimore, United States	P.G. - MSE in Mechanical Engineer	२८	२ - Year
४.	अनिकेत बाळासाहेब साबने	The University of Queensiand__Brisbane City, Australia	P.G. - Master of biotechnology	४३	१-Year १ Month
५.	संकेत रविद्र बिडकर	Monash University__Melbourne, Australia	P.G. - Master of Professional Engineering Civil Engineering (Transport)	४२	२-Year
६.	अश्विनी शालिक्राम मेश्राम	Columbia University__New York City, United States	P.G. - MS in technology management	२३	१.४ years
७.	अनुष्का सुनिल दरुरे	University of Southern California__Los Angeles, United States	P.G. - Masters in Engineering Management	११६	२-Year

८.	प्रबुद्धराज पुरुषोत्तम गायकवाड	Monash University_Melbourne, Australia	P.G. – Master of Professional Engineering Civil engineering (Structure)	४२	२-Year
९.	अजिंक्य प्रकाश मोहीले	The University of Sydney_Sydney, Australia	P.G. – Master of Urbanism (Urban and Regional Planning)	१९	२-Year
१०.	प्रतिक्षा धर्मपाल मेश्राम	University of Nottingham_Nottingha m, United Kingdom	P.G. – Master of Science – Physiotherapy (Generic)	१००	१-Year
११.	श्रुती प्रकाश करमरकर	New York University (NYU)_New York City, United States	P.G. – Masters in Computer Engineering	३८	२-Year
१२.	दिक्षिता सुर्यकांत बनसोडे	UCL_London, United Kingdom	P.G. – Clinical neuroscience	९	१-Year
१३.	नेहा तुकाराम कांबळे	University of York_York, United Kingdom	P.G. – MSc in Engineering Management	१६७	१-Year
१४.	साहिल भारत मेश्राम	The University of Sydney_Sydney, Australia	P.G. – Master of Computer Science	१९	२-Year
१५.	रुचिका राजेश कांबळे	University of Bristol_Bristol, United Kingdom ५+QS Stars	P.G. – MSc. Business Analytics	५५	१-Year
१६.	गौरव भास्कर सपकाळ	The University of Edinburgh_Edinburgh, United Kingdom	P.G. – MSc Global Strategy and Sustainability	२२	१-Year
१. विज्ञान, तंत्रज्ञान, अभियांत्रिक व गणित (डॉक्टरेट)					
१७.	युगल महावीर खांतेर	University of Southern California_Los Angeles, United States	P.hd. – Master of Science in Computer Science	११६	२-Year
२. औषधी व जैवशास्त्र (पदव्युत्तर)					
१८.	रोझा राजकुमार बाविस्कर	New York University (NYU)_New York City, United States	P.G. – Masters in Advanced Clinical Fellowship in Oral Surgery	३८	२-Year

३.लिबरल आर्ट व ह्युमॅनिटीज् (पदव्युत्तर)					
१९.	रीबा अस्लम शेख	Queen Mary University of London__London, United Kingdom	P.G. - Msc in management	१४५	१-Year
२०.	कुलदिप कचरु आंबेकर	University of Bristol__Bristol, United Kingdom ५+QS Stars	P.G. - education policy and international development(MSc)	५५	१-Year
४. कायदा व वाणिज्य (पदव्युत्तर)					
२१.	यशकुमार विनोदराव डांगे	The University of Queensland__Brisbane City, Australia	P.G. - Master's of Business	४३	२-Year
२२.	शेख मुहम्मद जैद मुस्ताक	The University of Manchester__Manchester, United Kingdom	P.G. - MSc Management	३२	१-Year
२३.	सयम रविंद्र जैन	RMIT University__Melbourne, Australia	P.G. - Master of Finance	१४०	२-Year
२४.	पल्लवी नितिन कोचर	University of Illinois at Urbana-Champaign__Champaign, United States	P.G. - Master of Science in Finance	६५	२-Year

तसेच खाली नमुद परिशिष्ट - ब मधील विद्यार्थ्यांची अंतिम निवड ही निवड समितीने केलेल्या शिफारशीस अधिन राहून करण्यात येईल. तोपावेतो सदर विद्यार्थ्यांना प्रतीक्षा यादीत ठेवण्यात येत आहे.

प्रतिक्षाधिन

परिशिष्ट - ब

अ. क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	प्रवेश घेतलेल्या विद्यापीठाचे व देशाचे नाव	अभ्यासक्रमाचे नाव	विद्यापीठाची जागतिक क्रमवारी	अभ्यासक्रम कालावधी	निवड समितीची शिफारस
२५.	सानिया संजय सुरवसे	University of Exeter__Exeter, United Kingdom	P.G. - Master of Science in Business Analytics	१५३	१-Year	प्रवेश प्रक्रियेच्या अंतिम फेरीत जागा रिक्त राहिल्यास लाभ देण्यात येईल

२६.	प्रिती प्रकाश करमरकर	New York University (NYU)_New York City, United States	P.G. – Masters in Management of Technology	३८	२-Year	प्रवेश प्रक्रियेच्या अंतिम फेरीत जागा रिक्त राहिल्यास लाभ देण्यात येईल
२७.	वृत्तवीक संजय धिवरे	UCL_London, United Kingdom	P.G. – MSc. Business Analytics	९	१-Year	कुटुंबाच्या एकत्रित उत्पन्नाची माहिती प्राप्त झाल्यानंतर अंतिम निर्णय घेण्यात येईल.

२. परदेश शिष्यवृत्तीसाठी निवड करण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांना अनुज्ञेय शिष्यवृत्ती प्रदान करण्यासाठी आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. त्यांनी या शासन निर्णयान्वये परदेश शिष्यवृत्तीसाठी निवड करण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांकडून शासन निर्णयान्वये विहित करण्यात आलेली हमीपत्रे घेवून तसेच विद्यार्थ्यांची मुळ कागदपत्रांची तपासणी करूनच संबंधित विद्यार्थ्यास अनुज्ञेय शिष्यवृत्ती मंजूर करण्याची कार्यवाही करावी. तसेच संबंधित विद्यार्थ्यांना शासन निर्णयात नमूद अभ्यासक्रम व कालावधीसाठी शिष्यवृत्ती मंजूर करण्याचे तसेच विद्यार्थ्यांचे परदेशातील शिक्षण चालू असल्याच्या कालावधीत एखाद्या विद्यापीठाच्या शिक्षण शुल्कामध्ये वाढ किंवा घट होत असल्यास, त्यानुसार देय शिष्यवृत्ती मंजूर करण्याचे अधिकार आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, पुणे यांना प्रदान करण्यात येत आहेत.

३. ज्या विद्यार्थ्यांना शासनामार्फत परदेश शिष्यवृत्ती मंजूर केली आहे, त्या विद्यार्थ्यांनी त्यांचे शिक्षण संपल्यानंतर देशाची सेवा करणे व त्यांच्या ज्ञानाचा फायदा देशाला करून देणे आवश्यक आहे. या अनुषंगाने संबंधित विद्यार्थ्यांकडून शिष्यवृत्ती मंजूर करण्यापूर्वी हमीपत्र (BOND) लिहून घेणे बंधनकारक राहिल.

४. परदेश शिष्यवृत्तीसाठी निवड करण्यात आलेल्या विद्यार्थ्यांने परदेशातील पदव्युत्तर पदवी किंवा पीएचडी अभ्यासक्रम विहित कालावधीत पूर्ण करणे आवश्यक आहे. त्यासाठी कोणत्याही परिस्थितीत विद्यार्थ्यास मुदतवाढ वा वाढीव खर्च दिला जाणार नाही.

५. परदेश शिष्यवृत्तीसाठी निवड करण्यात आलेल्या संबंधित विद्यार्थ्यास उच्च शिक्षण घेण्यासाठी ज्या शैक्षणिक संस्था, विद्यापीठात अथवा अभ्यासक्रमास मान्यता दिलेली आहे, ते ठिकाण किंवा अभ्यासक्रमात विद्यार्थ्याने परस्पर बदलल्यास संबंधित विद्यार्थ्यांकडून शिष्यवृत्तीची रक्कम संपूर्णतः वसूल करण्यात येईल.

६. (अ) शिष्यवृत्ती मंजूर करण्यात आलेल्या अभ्यासक्रमाच्या एकूण खर्चाच्या रकमेपैकी ज्या विद्यार्थ्यांना प्रथम वर्षाची अथवा ज्यांना द्वितीय वर्षाची शिष्यवृत्ती मंजूर झाली आहे, त्यांना त्या वर्षाचे शुल्क, निर्वाह भत्ता व इतर अनुषंगिक खर्च यांची रक्कम आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी संबंधित विद्यापीठाकडून प्रमाणित माहिती प्राप्त करून घेऊन, शिक्षण फी संबंधित विद्यापीठास आणि निर्वाह भत्ता व अनुषंगिक खर्चाची रक्कम संबंधित विद्यार्थ्यांच्या बँक खात्यात अदा करावी.

(ब) त्या नंतरच्या वर्षाचे सत्रनिहाय शिक्षण शुल्क, निर्वाह भत्ता व इतर अनुषंगिक खर्च याबाबत विद्यापीठाकडून प्रमाणित माहिती, उपस्थिती आणि विद्यार्थ्यांचा समाधानकारक शैक्षणिक प्रगती अहवाल प्राप्त करून त्यानुसार आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, पुणे यांनी शासन निर्णयाप्रमाणे संबंधित वर्षाची अनुज्ञेय शिष्यवृत्तीची रक्कम वरील परिच्छेद ६ (अ) नुसार अदा करावी.

७. याबाबत होणारा खर्च हा "मागणी क्रमांक झेडई-१, २२३५, सामाजिक सुरक्षा व कल्याण, ०२-समाज कल्याण, २००, इतर कार्यक्रम, (००) (२१), अल्पसंख्याक विद्यार्थ्यांकरिता परदेशात पदव्युत्तर पदवी व पी.एच.डी.साठी शिष्यवृत्ती योजना (कार्यक्रम), (२२३५ डी ६१३), ३१ सहायक अनुदाने (वेतनेतर), ३४ शिष्यवृत्त्या/ विद्यावेतन " या लेखाशिर्षाखाली खर्ची घालून त्या अंतर्गत चालू आर्थिक वर्षात मंजूर करण्यात आलेल्या तरतूदीमधून भागविण्यात यावा. त्याकरीता समाजकल्याण आयुक्तालयाचे लेखाधिकारी (कर्ज), समाजकल्याण आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

८. आयुक्त, समाजकल्याण आयुक्तालय, पुणे यांनी परदेशी शिष्यवृत्ती मंजूर करताना वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या संदर्भाधीन शासन निर्णयांमधील अटी व शर्तीचे काटेकोरपणे पालन करावे.

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक २०२५०३०७१५५९०८५३१४ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मेघना गौरव शिंदे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. राज्यपालांचे सचिव
२. मा. मुख्यमंत्र्यांचे अप्पर मुख्य सचिव
३. मा. उपमुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव
४. मा. मंत्री / मा. राज्यमंत्री अल्पसंख्याक विकास यांचे खाजगी सचिव
५. मा. संसद सदस्य, महाराष्ट्र राज्य
६. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानसभा / विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
७. सर्व मा. मंत्री / मा. राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव.
८. मा. विधानसभा / विधानपरिषद सदस्य, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
९. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन
१०. सर्व विभागीय आयुक्त
११. अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग

१२. नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१३. अपर मुख्य सचिव, अल्पसंख्याक विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१४. प्रधान सचिव, वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१५. सचिव, उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१६. महालेखापाल १/२ (लेखा व अनुज्ञेयता), मुंबई / नागपूर.
१७. महालेखापाल १/२ (लेखापरीक्षा), मुंबई / नागपूर,
१८. सर्व जिल्हा परिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
१९. भारतीय जनता पार्टी, महाराष्ट्र प्रदेश, सी. डी. बॅरके नं. १, योगक्षेम समोर, वसंतराव भागवत चौक, नरिमन पॉईंट, मुंबई ४०००२०.
२०. इंडियन नॅशनल काँग्रेस, महाराष्ट्र प्रदेश काँग्रेस (आय) समिती, टिळक भवन, काकासाहेब गाडगीळ मार्ग, दादर, मुंबई-४०००२५.
२१. नॅशनलीस्ट काँग्रेस पार्टी, ठाकरशी हाऊरा, जे. एन. हेरेडीया गार्ग, बेलार्ड इस्टेट, मुंबई-४०००३८.
२२. शिवसेना, शिवसेना भवन, गडकरी चौक, दादर, मुंबई-४०००२८.
२३. बहुजन समाज पार्टी, प्रदेश सचिव, महाराष्ट्र राज्य, बी. एस. जी. भवन, प्लॉट नं. ८३-अ, कलेक्टरकॉलनी, चेंबेर, मुंबई ४०००१४.
२४. भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी, महाराष्ट्र कमिटी, ३१४, राजभवन, एस. व्ही. पटेल रोड, मुंबई-४००००४,
२५. भारतीय कम्युनिस्ट (मार्क्सवादी) पार्टी, महाराष्ट्र कमिटी, जनशक्ती हॉल, ग्लोब मिल पॅलेस, वरळी, मुंबई-४०००१३.
२६. महाराष्ट्र नवनिर्माण सेना, राज गड मातोश्री टॉवर, शिवाजी पार्क, दादर मुंबई-२८
२७. संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई. २९. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई,
२८. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई, ३१. सर्व जिल्हा कोषागार, अधिकारी
२९. संचालक, (उच्च शिक्षण, उच्च शिक्षण संचालनालय, पुणे
३०. संचालक, तंत्र शिक्षण संचालनालय, मुंबई
३१. संचालक, वैद्यकीय शिक्षण आणि संशोधन संचालनालय, मुंबई
३२. सर्व विभागीय उपसंचालक (प्राथमिक)
३३. सचिव, महाराष्ट्र राज्य, अल्पसंख्याक आयोग
३४. व्यवस्थापकीय संचालक, महिला आर्थिक विकास महामंडळ, मुंबई
३५. व्यवस्थापकीय संचालक, मौलाना आझाद अल्पसंख्यांक आर्थिक विकास महामंडळ, मुंबई
३६. सह सचिव / उप सचिव/ अवर सचिव/ कक्ष अधिकारी, अल्पसंख्यांक विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
३७. अवर सचिव (अर्थसंकल्प शाखा), अल्पसंख्याक विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
३८. निवडनस्ती.